

LÄNSSTYRELSEN

Stockholms län
Naturvårdsenheten
Biolog A Bergquist
08 - 785 52 21

BESLUT

Datum

1983-12-22

1 (7)

Beteckning

11.1211-129-83
0120

Enligt sändlista

Inrättande av naturreservatet Långviksskär i Värmdö
kommun
(3 bilagor)

Beskrivning av naturreservatet

<u>Namn</u>	Naturreservatet Långviksskär
<u>Kommun</u>	Värmdö
<u>Socken</u>	Nämdö
<u>Fastigheter</u>	Nämdö-Långvik 1:6, Hallskär 1:1
<u>Lägesbeskrivning</u>	Ekonomiska kartan blad nr 109 24, 109 34, 109 23, 109 14 Topografiska kartan blad nr 9J/10J Huvudskär NV/Värmdö SV. Reservatet ligger cirka 50 km ost- sydost om Stockholms centrum och cirka 22 km öster om Dalarö.
<u>Area</u>	Cirka 2 300 ha
<u>Därav landarea</u>	Cirka 120 ha
<u>Markägare</u>	
<u>Naturvårdsför- valtare</u>	Stiftelsen Stockholms Skärgård

...
...
Grund för beslutet

Bakgrund

Stiftelsen Stockholms Skärgård har förvärvat åtta niondelar av fastigheterna Hallskär 1:1 och Nämndö-Långvik 1:6 i Värmdö kommun, Nämndö socken, av Henry C Thomas, USA. Av köpeskillingen, 1,3 miljoner kronor, har staten genom statens naturvårdsverk beviljat förvärvsbidrag med 75%. Resterande niondel kvarligger i ägo.

Samråd har i detta ärende ägt rum med statens naturvårdsverk, Värmdö kommun och markägarna, vilka i allt väsentligt godkänt förslagen.

Allmän beskrivning

Långviksskärs skärgård är en stor väl avgränsad ytter-skärgård sydost om Nämndö. Den gränsar mot Bullerö skärgård i norr och Biskopsö skärgård i söder. Reservatet omfattar Hallskär, Långviksskär, jämte Öarna runt och söder om Söderö samt de östliga Öarna Klovskär och Tärnskär. Sammanlagt ingår cirka 300 öar, kobbar och skär i reservatet.

Det stora flertalet av Öarna består av kala, i det närmaste vegetationsfria, klippor. Mera sammanhängande högre vegetation, bestående av lövträd och sparsamt med tall finns i huvudsak på Långviksskär, Söderö och Hummelskär. Floran är rik och på sina ställen yppig med många för skärgården karaktäristiska arter, exempelvis nattviol som vissa år finns i stora bestånd. Djurlivet präglas främst av en rik fågelförekomst av skärgårdsfåglar och även kolonier av mindre vanliga arter som tordmule och tobisgrissla. Långviksskär har sedan gammalt varit bebodd och spår från svunna tider finns alltså i form av igenväxande inägor, stengärdesgårdar, uppgrundade hamnar etc. På Långviksskär bor för närvarande två personer året runt.

Långviksskär är ett förnämligt exempel på genuin ut-skärgård. Förutom dessa grundläggande värden är området en mycket attraktiv miljö för friluftslivet. Skärgården erbjuder otaliga vikar med utmärkta natt-hamnar. Området saknar reguljära båtförbindelser.

Ändamålet med reservatet

Ändamålet med reservatet är i första hand att bevara ett genuint, orört ytterskärgårdsområde med höga värden vad gäller landskapsbild, fauna och flora. Ändamålet är även att bevara områdets kulturhistoriska värden samt att tillvarata dess betydelse för det rörliga friluftslivet. De naturgivna förutsättningarna för friluftslivet skall vara styrande för områdets nyttjande. Några särskilda anläggningar för friluftslivet skall således inte iordningställas utöver ett mindre antal sopmajor.

Länsstyrelsen beslut

Med stöd av 7 § naturvårdslagen (1964:822, omtryckt 1974:1025 och ändrad 1982:1097) förklarar länsstyrelsen det område, som har utmärkts på bifogad karta som naturreservat (bilaga 2).

Reservatsföreskrifter

För att trygga ändamålet med reservatet förordnar länsstyrelsen med stöd av 8-10 §§ naturvårdslagen samt 9 § naturvårdsförordningen (1976:484) att nedan angivna föreskrifter skall gälla för området.

A. Föreskrifter med stöd av 8 § naturvårdslagen angående inskränkningar i markägares och annan saksägares rätt att förfoga över fastighet inom reservatet

Utöver föreskrifter och förbud i lagar och författningar är det förbjudet att

1. bedriva täkt på land eller i vatten
2. anordna upplag
3. avverka träd, röja bort buskar eller utföra andra skogliga åtgärder utöver vad som anges i bifogad skötselplan
4. använda kemiska bekämpningsmedel
5. införa för området främmande växt- eller djurart

- ...
- ...
6. uppföra stängsel eller andra hägnader med undantag av staket kring bebodd tomtplats
 7. uppföra helt ny byggnad eller ändra befintlig byggnads exteriör eller användningssätt
 8. anlägga brygga, campingplats, lägerplats, tältplats, angöringsboj eller fast angöringsanordning
 9. anlägga väg eller stig
 10. dra fram mark- eller luftledning samt vattenkabel
 11. dika, schakta, invalla eller på annat sätt ändra områdets hydrologi annat än vad som anges i bifogad skötselplan
 12. muddra
 13. bedriva jakt. Dock kan tillfälligt inkommen räv och grävling avlivas efter samråd med länsstyrelsen
 14. utan länsstyrelsens tillstånd bedriva yrkesmässig trafik till reservatet
 15. anlägga fiskodling, eller arrendera ut fisket.

Föreskrifterna ovan skall inte utgöra hinder för de åtgärder som behövs för att tillgodose ändamålet med reservatet och som är angivna i bifogad skötselplan (bilaga 3).

Föreskrifterna skall heller inte utgöra hinder för de villkor som är angivna i avtal om inrättande av naturreservatet mellan länsstyrelsen och Sture Andersson (se bilaga i skötselplanen).

B. Föreskrifter med stöd av 9 § naturvårdslagen angående markägares och annan sakägares skyldighet att tåla visst intrång

För att trygga ändamålet med reservatet förpliktas markägare och annan sakägare av särskild rätt till marken tåla att de åtgärder vidtas, som anges i bifogad skötselplan.

C. Föreskrifter med stöd av 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iaktta inom reservatet

Utöver förbud i lagar och författningar är det förbjudet att

1. förstöra eller skada fast naturföremål eller ytbildning genom att borra, hacka, spränga, rista, måla eller dylikt
2. bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd eller buskar samt att skada vegetationen i övrigt genom att gräva upp ris, örter, gräs, mossor eller lavar
3. störa djurlivet (t ex genom att klättra i boträd, fånga eller döda däggdjur, fåglar, kräl- och groddjur)
4. medföra hund eller annat husdjur som inte är kopplat
5. för längre tid än två dygn förankra båt vid samma plats
6. jaga
7. för längre tid än två dygn tälta på samma plats
8. göra upp öppen eld
9. plocka nattviol eller andra orkidéer
10. framföra motordriven farkost med högre hastighet än 7 knop, inom 100 meter från stranden
11. under yrkesfiske döda tillfälligtvis påträffad säl
12. utan länsstyrelsens tillstånd bedriva yrkesmässig trafik till reservatet.

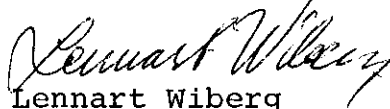

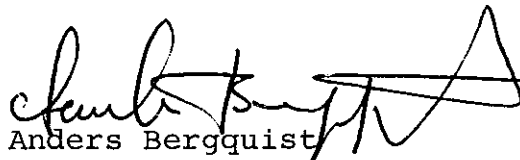
D. Föreskrifter med stöd av 9 § naturvårdsförordningen rörande naturvårdsförvaltningen

1. Naturvårdsförvaltare skall vara Stiftelsen Stockholms Skärgård. Vid förvaltningen skall samråd fortlöpande ske med länsstyrelsen.
2. Länsstyrelsen meddelar föreskrifter om naturvårdsförvaltningen genom att fastställa bifogad skötselplan (bilaga 3).

Besvär till regeringen, jordbruksdepartementet, enligt bilaga (Formulär H).

I den slutliga handläggningen av detta ärende har deltagit länsråd Lennart Wiberg, beslutande, naturvårdsdirektör Tord Céwe, länsarkitekt Daniel Nordström, överlantmätare Torsten Algrim, länsantikvarie Bengt O H Johansson, länsassessor Karl Henrik Ziefvert samt biolog Anders Bergquist, föredragande.

Lennart Wiberg

Anders Bergquist

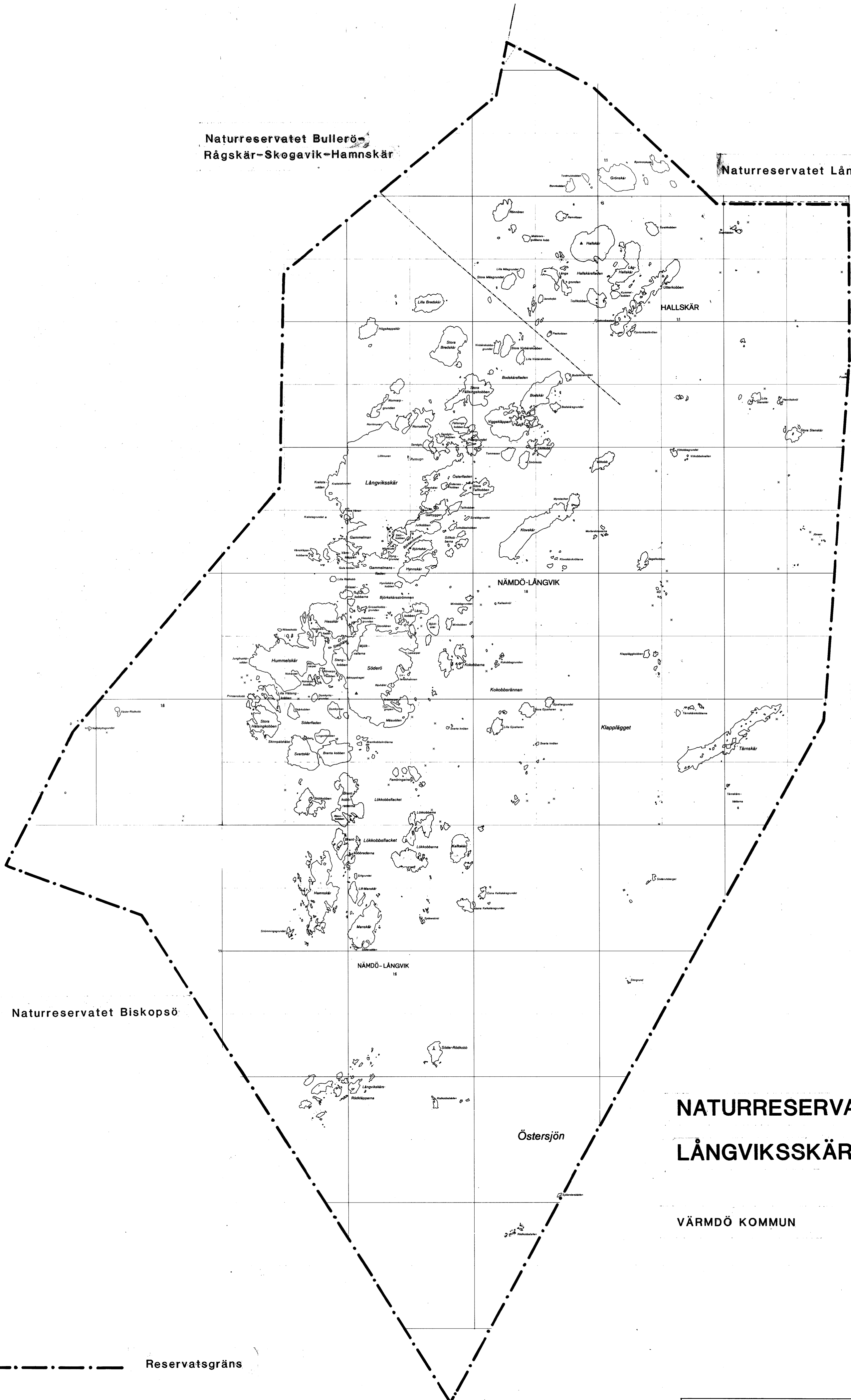
Bilagor

Besvärshänvisning (Formulär H)	bilaga 1
Karta över naturreservatet	" 2
Skötselplan	" 3

SÄNDLISTA

Naturreservatet Bullerö-
Rågsjär-Skogavik-Hamnskär

Naturreservatet Långskär

Naturreservatet Biskopsö

**NATURRESERVATET
LÅNGVIKSSKÄR**

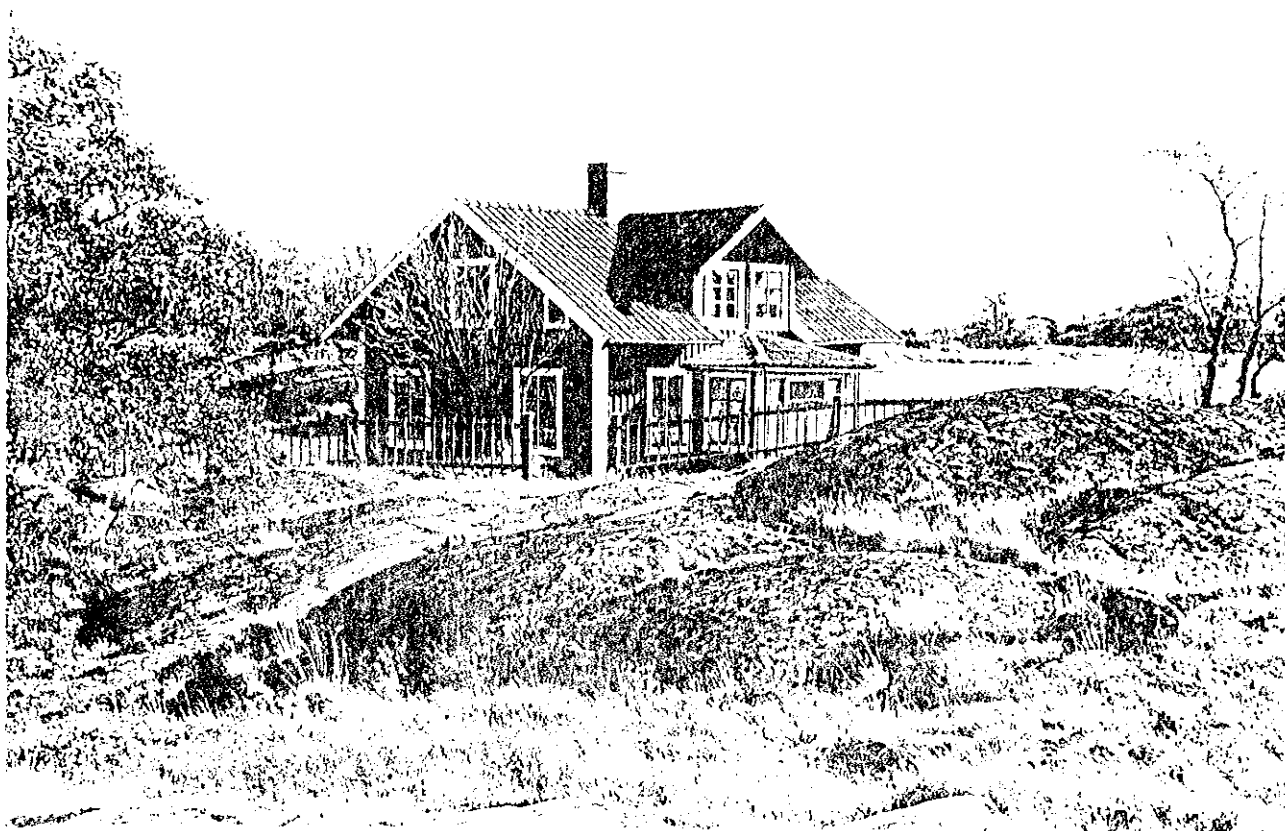
VÄRMDÖ KOMMUN

Reservatsgräns

Skala 1:20 000

1983-10-28
11.
Kommun nr

SKÖTSELPLAN FÖR
NATURRESERVATET
LÅNGVIKSSKÄR
Värmdö kommun

Fastställd 1983

1983

11.1211-129-83
0120

SKÖTSELPLAN FÖR NATURRESERVATET LÅNGVIKSSKÄR I
VÄRMDÖ KOMMUN

Skötselplanen är upprättad av länsstyrelsen efter samråd med markägarna, statens naturvårdsverk och Värmdö kommun.

Planen är fastställd den

1983

INNEHÅLLSFÖRTECKNING		<u>Sid</u>
I	ALLMÄN BESKRIVNING	6
1	ADMINISTRATIVA DATA	6
2	FÖRESKRIFTER	7
3	ÖVERSIKTLIG BESKRIVNING	11
3.1	Naturförhållanden	11
3.2	Kulturrehistoriska förhållanden	17
3.3	Markanvändning	26
3.4	Tillgänglighet	26
3.5	Slitage- och störningskänslighet	26
3.6	Anordningar för friluftslivet	27
3.7	Inventeringar	27
II	PLANDEL	28
1	DISPOSITION OCH SKÖTSEL AV MARK OCH VATTEN	28
1.1	Övergripande mål	28
1.2	Generella riktlinjer och åtgärder	28
1.2.1	Hävd av vegetationen	28
1.2.2	Jakt	28
1.2.3	Fiske	29
1.2.4	Faunavård	29
1.2.5	Disposition och skötsel av vattenområdet	29
1.2.6	Disposition och skötsel av byggnader etc	30
1.2.7	Behandling av skötselområden	34
2	ANORDNINGAR FÖR REKREATION OCH FRILUFTSLIV	40
2.1	Övergripande mål	40
2.2	Generella riktlinjer och åtgärder	40
2.2.1	Tillgänglighet	40
2.2.2	Friluftsanordningar	40
2.2.3	Renhållning	41
2.2.4	Information	41
2.2.5	Utmärkning av naturreservatets gräns	41
2.2.6	Samråd	41

	<u>Sid</u>	
3	TILLSYN	42
4	DOKUMENTATION AV UTFÖRDA ÅTGÄRDER	42
5	FINANSIERING AV NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN	42
5.1	Fiänsieringsplan	42
5.2	Ekonomisk plan	43

Bilagor

Avtal mellan länsstyrelsen och Sture Andersson
Reservatsbeslut

Bilaga 1
" 2

ÖVERSIKTSKARTA
Naturreservatet
Långviksskär

I ALLMÄN BESKRIVNING

1 ADMINISTRATIVA DATA

<u>Skyddsform</u>	Naturreservat
<u>Objektsnummer</u>	0102-
<u>Beslutsdatum</u>	1983
<u>Kommun</u>	Värmdö
<u>Registerområde</u>	Nämdö socken
<u>Läge</u>	Ekonomiska kartan blad nr 109 , 109 34, 109 23 och 109 14. Topografiska kartan blad nr 9J010J Huvudskär NV/Värmdö SV. Reservatet ligger cirka 50 km ost- sydost om Stockholms centrum och cirka 22 km öster om Dalarö.
<u>Area</u>	Cirka 2 300 ha
<u>Därav land</u>	Cirka 120 ha
<u>Fastigheter</u>	Nämdö-Långvik 1:6 och Hallskär 1:1
<u>Markägare</u>	Stiftelsen Stockholms Skärgård (8/9) Sture Andersson (1/9)
<u>Naturvårdsför- valtare</u>	Stiftelsen Stockholms Skärgård

Grunden för beslutet samt ändamålet med naturreser-
vatet återfinns i beslutet, (bilaga 1).

FÖRESKRIFTER

- A. Föreskrifter med stöd av 8 § naturvårdslagen an-
gående inskränkningar i markägares och annan sak-
ägares rätt att förfoga över fastighet inom reser-
vatet

Utöver föreskrifter och förbud i lagar och författningar är det förbjudet att

1. bedriva täkt på land eller i vatten
2. anordna upplag
3. avverka träd, röja bort buskar eller utföra andra skogliga åtgärder utöver vad som anges i bifogad skötselplan
4. använda kemiska bekämpningsmedel
5. införa för området främmande växt- eller djurart
6. uppföra stängsel eller andra hägnader med undantag av staket kring bebyggd tomtplats
7. uppföra helt ny byggnad eller ändra befintlig byggnads exteriör eller användningssätt.
8. anlägga brygga, campingplats, lägerplats, tältplats, anöringsboj eller fast anöringsanordning
9. anlägga väg eller stig
10. dra fram mark- eller luftledning samt vattenkabel
11. dika, schakta, invalla eller på annat sätt ändra områdets hydrologi annat än vad som anges i bifogad skötselplan

12. muddra
13. bedriva jakt. Dock kan tillfälligt ikommen räv och grävling avlivas efter samråd med länsstyrelsen
14. utan länsstyrelsens tillstånd bedriva yrkesmässig trafik till reservatet
15. anlägga fiskodling, eller arrendera ut fisket

Föreskrifterna ovan skall inte utgöra hinder för de åtgärder som behövs för att tillgodose ändamålet med reservatet och som är angivna i bifogad skötselplan (bilaga 3).

Föreskrifterna skall heller inte utgöra hinder för de villkor som är angivna i avtal om inrättande av naturreservatet mellan länsstyrelsen och Sture Andersson (se bilaga i skötselplanen).

B. Föreskrifter med stöd av 9 § naturvårdslagen angående markägares och annan sakägares skyldighet att tåla visst intrång

För att trygga ändamålet med reservatet förpliktas markägare och annan sakägare av särskild rätt till marken tåla att de åtgärder vidtas som anges i fastställd skötselplan.

C. Föreskrifter med stöd av 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iaktta inom reservatet

Utöver förbud i lagar och författningar är det förbjudet att

1. förstöra eller skada fast naturföremål eller ytbildning genom att borra, hacka, spränga, rista, måla eller dylikt

2. bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd eller buskar samt att skada vegetationen i övrigt genom att gräva upp ris, örter, gräs, mossor eller lavar
3. störa djurlivet (t ex genom att klättra i boträd, fånga eller döda däggdjur, fåglar, kräl- och groddjur)
4. medföra hund eller annat husdjur som inte är kopplat
5. för längre tid än två dygn förankra båt vid samma plats
6. jaga
7. för längre tid än två dygn tälta på samma plats
8. göra upp öppen eld
9. plocka nattviol eller andra orkidéer
10. framföra motordriven farkost med högre hastighet än 7 knop, inom 100 meter från stranden
11. under yrkesfiske döda tillfälligtvis påträffad säl
12. utan länsstyrelsens tillstånd bedriva yrkesmässig trafik till reservatet

D. Föreskrifter med stöd av 9 § naturvårdsförordningen rörande naturvårdsförvaltningen

1. Naturvårdsförvaltare skall vara Stiftelsen Stockholms Skärgård. Vid förvaltningen skall samråd fortlöpande ske med länsstyrelsen.
2. Länsstyrelsen meddelar föreskrifter om naturvårdsförvaltningen genom att fastställa skötselplan för reservatet.

3. ÖVERSIKTLIG BESKRIVNING AV BEFINTLIGA FÖRHÅLLANDEN

3.1 Naturförhållanden

Geologi

Öarnas berggrund utgörs väsentligen av gnejs. Terrängen är mycket kuperad och består huvudsakligen av klipp-hällmark med gamla havsvikar som genom landhöjningen torrlagts. (Någon utförligare inventering har inte gjorts).

Vegetation

Allmänt

Långviksskärsarkipelagen ligger i den maritima lövskogsregionen. De oftast starkt kuperade skären domineras av hällmarker och rishedar. På de större skären växer rikligt med lövträd. Björken (glasbjörk) dominerar och bildar bestånd eller växter som enstaka träd och buskar. Vid stränder och i fuktsvackor växer al och asp, medan rönn ofta växer rikligt i anslutning till hällmarker och höjder. Enstaka granar och tallar förekommer. Granen ser dock genomgående pinad ut, medan tallen på några ställen bildar större bestånd.

Stränderna består mest av klippstränder, men på Långviksskär finns även ganska omfattande strandängar av vilka de närmast "byn" fortfarande hävdas. Kring "byn" finns även en del öppna lövängsmarker vilka fortfarande slås. Tärnskäret längst ut i öster har en egen karaktär och skiljer sig på flera sätt från övriga skär.

Floran

Vegetationen inom ögruppen är ganska typisk för utskärgårdarna. Någon extrem kalkpåverkan finns inte. Rishedarna utgörs av krypenar och ljung samt blåbär, kråkbär och odon. I anslutning till hållmarkerna växer rikligt med kruståtel, karaktärsväxt för bergknallarna. Här växer också tulkört, blodnäva och i ängsfragment Adam och Eva, brudsporre och nattviol, den sistnämnda i rikliga bestånd på Långviksskär. I klippbranter växer de små ormbunksväxterna gaffelbräken, svartbräken och hällebräken.

Björkbestånden växer oftast i s k gropmossar. Vegetationen i dessa gropmossar varierar efter fuktighet. En del är relativt torra med mycket ljung och blåbär, andra är fuktiga till blöta med mer vitmossor, starr, hjortron, tranbär och silesår.

Björkarna är genomgående unga, och ger intryck av att vara under spridning.

Albestånden vid stränderna och i frodiga svackor har ofta en frodig undervegetation av högrörter, fram för allt älgört. Det finns också blöta alkärr med mycket vitmossor och gles ört- och gräsflora.

Vid stränderna växer salttåg, agnsäv, krusskräppa, mängder av förgätmigej, ormtunga, kråkvicker, höskallra, vänderot, gråbo, kvanne, strandkypa, gultåtel, strandveronika och många andra arter. I skyddade vikar växer bladvass, havssäv, svartkavle och blåsäv. På sandstranden på Tärnskär växer rikligt med saltarv och marviol.

På strandängen cirka 30 meter söder om bodarna på Långviksskär växer några tuvor av klapperstarr (*Carex glareosa*), en raritet. Denna art gynnas förmodligen av att ängen slås.

I strandsnären strax norr om "byn" växer rikligt med den i skärgården sällsynta sumpvialen (*Lathyrus palustris*).

I ett kärr på östra delen av Långviksskär och i några kärr på Söderö växer missne (*Calla Palustris*) en raritet för skärgårdsfloran.

På Söderö växer också idegran, både som träd och buskar. Bland orkidéerna märks nattviol, som på Långviksskär är något av karaktärsväxt. Adam och Eva finns sparsamt på torrängar. Brudsporre finns i torrängsfragment vid hållmarker. Jungfru Marie Nycklar finns allmänt i gropmossar och rishedar. Korallrot finns i några exemplar i en gropmosse. Inom reservatet växer också björnbär, svärds-lilja, gökblomster, kattfot, norskstarr (*Carex mackenziei*) och liljekonvalj.

Långviksskär

Långviksskär är den största och lummigaste av öarna. Här växer rikligt med björk i svackorna mellan hållmarkspartierna, ofta som gropmossar, och i anslutning till stränderna finns större albestånd (klibbal) med frodig högörtflora. Karaktäristiskt för Långviksskär är de stora aspbestånd som har vuxit upp här och var, och som är under spridning. Aspslyet sprider sig effektivt med rotskott ända upp i extremt torra lägen vid hållmarkerna. Inslag av tall och gran förekommer, men då är få.

på Långviksskär finns tikligt med strandängar, fram för allt på östra delens mer skyddade och ganska flacka stränder.

Dessa är särskilt intressanta. Här växer knappt någon bladvass ännu och ängarna är fortfarande ganska öppna, även de ängar som inte hävdas längre. Inom dessa har dock alen börjat växa upp och bladvassen är att vänta. I anslutning till "byn" slås strandängarna fortfarande vilket får betraktas som unikt i våra dagar.

Kring byn finns också vackra, hävdade ängsmarker av lövängskaraktär, som slås med lie eller klipps med gräsklippare. Blomsterängarna är mycket vackra, fram för allt kring midsommar med hundkex, smörblommor med flera arter. Strax bortom "byn" finns fortfarande ganska öppna små ängspartier vilka inte längre hävdas och därför är under stark igenväxning. Ängarna ännu längre från "byn" är helt igenväxta och "beskogade".

I "byn" finns inplanterade träd som t ex fläder och en mycket gammal kastanj.

Söderö

Karaktäristiskt för Söderö är den starkt kuperade terrängen med stora höjdskillnader. I syd-väst högst uppe på berget, cirka 20 meter över havet står det stora kummet.

På öns bergknallar finns rikligt med björkdungar och i anslutning till hällmarkerna breder rishedar ut sig. I de stora och djupa svackorna, "dalgångarna" finns frodiga alkärr. I ett av dessa växer missne. Enstaka tallar och granar finns också på ön. Ett intressant inslag är idegranen som troligen endast finns på Söderö inom denna del av skärgården.

Hummelskär

På ön finns rikligt med björkdungar och vid stränderna en del albestånd. På östra udden, mot Söderö, finns arkipelagens enda "större" tallbestånd. På Hummelskärs norra och östra sida finns också en del större strandängar. Dessa domineras till stor del av bladvass och höga gräs och är av en annan karaktär än strandängarna på Långviksskär. Hävden av stränderna har upphört här för länge sedan, tidigare än på Långviksskär.

Klovskär

Ön domineras av hållmarker och rishedar med enstaka buskar av björk, rönn och al.

Grönskär

Ön domineras av hållmarker med omfattande rishedar och påfallande mycket örnbräken. Höjden är till stor del täckt med rishedar där mängder av små rönnar växer. På sydsidan finns en liten grupp pinade granar.

Tärnskär

Tärnskär avviker från övriga öar på flera sätt. Det är en rik och intressant ö, från såväl växt-, djur- som geologisk synpunkt.

Det är ett lågt kalskär med endast en videbuske på sydvästra höjden och en liten albuske i en skreva på norra delen av skäret. Det är ett riktigt utskär med kräv doft av sälta och träck.

På ön finns inga större rishedar, utan vegetationen mellan hållmarkspartierna utgörs av gräs- och örtmarker och sumpiga små gropar.

På mittpartiet finns mycket sand som bildar sandstränder, sandbottnar i lagunerna och hållkaren och sandiga jordar lite högre upp från stranden. Floran är av extrem utskärstyp och på flera ställen är växtligheten mycket vacker. På sandiga ställen växer bl a saltarv och marviol. Dessutom finns vejde, strandråg, gåsört, kråkvicker, vänderot, dvärgarun, hållkar gröna av liten andmat, baldersbrå, gul fetknopp, fackelros, gräslök, styvmorsviol, gultåtel och många andra s k skärgårdsextremer.

Djurliv

Djurlivet på Långviksskär är det för utskärgården normala. På de större öarna finns räv och hare. På Tärnskär finns anmärkningsvärt mycket vattensork, som på flera ställen helt underminerar de grunda jordlagren.

Huggorm och snok är vanliga.

Fågellivet är rikt med de vanliga sjöfåglarna ejder, vigg, skrak och vitfågel. På skären häckar tordmule, tobisgrissla, grågås, labb, ros Karl m fl arter. På de större öarna finns bl a orre, och om våren och hösten ses många ovanliga arter som då mellanlandar på öarna under sina årliga flyttsträck. Förr i tiden fanns rikligt med säl och utter, som också jagades flitigt. Numera ses endast någon enstaka säl medan uttern sedan länge är försvunnen.

Landskapsbild

Den oexploaterade ytter- och mellanskärgården intar en särställning avseende landskapsbilden. De många öarna, de kala skären, vattnet och en obruten horisont bildar ovärderliga scenerier. Från Söderöns högsta punkt, mer än 20 meter över havet har man en magnifik utsikt över reservatet och angränsande skärgårdar.

3.2 Kulturhistoriska förhållanden
(Av fil dr, docent Bo Grandien)

Långviksskärs kulturhistoriska värde ligger framför allt i att ögruppen bevarats orörd och att den bebyggelse som finns är koncentrerad till byn på huvudön. Denna bebyggelse bevarar i stort sett sin ursprungliga karaktär. Den är samlad kring den grunda hamnviken, vid vars yttre del bryggorna och gruppen av bodar - också välbevarade - finns. Vid bryggorna ligger endast träbåtar, byggda på Långviksskär: motorbåten och tre roddbåtar. En av roddbåtarna har aktersnurra och begagnas vid fiske. Roddbåtarna är alla svarttjäderade och av genuin allmogekaraktär; t o m öskaren är handgjorda av trä. Plastbåtar begagnas inte av öborna.

Byn visar sig för besökaren först då man kommit in i sundet mellan huvudön och Hynnskär. De tätt liggande husen, rödmålade med vita knutar och gröna dörrar, ger en god bild av hur de flesta skärgårdsbyar en gång sett ut. Tidigare har det emellertid funnits fler stugor än de fem bostadshus som står kvar. De har rivits i takt med avfolkningen; husgrunderna visar ännu var de legat. Bryggor som legat in i den uppgrundade viken har också successivt rivits.

Till skillnad från byn på Bullerö är Långviksskärs alltså jämt bebodd året om, låt vara av blott en enda familj. Det betyder att en tradition från slutet av 1700-talet bevarats och att byn fortfarande är levande. Strandängarna framför husen slås fortfarande varje sommar, pumpstängen från brunnen gnisslar, prydliga vedstaplar vittnar om vinterplanering, båtarna kilar ut och in i hamnen och man hör hur levande fisk slår stjärtarna mot väggarna i sumparna.

Byn gör därför inte intryck av vare sig fritidssamhälle eller museum. Det senare hindrar dock inte att Sture Andersson förvandlat båtbyggarboden till ett museum i miniatyr, innehållande mängder av föremål som har att göra med fiske, höbärgning, jordbruk, självhushåll och sjöfart. En intressant detalj i själva byn är för övrigt vindflöjeln av järn på en hög trästång. Sådana vindflöjlar - "flögen" - fanns förr i varje utskärsby. Inte minst vid fågeljakt var det viktigt att exakt veta vindriktningen innan man gav sig ut bland skären.

Utöver byn finns ytterligare ett hus på huvudön; den militära baracken. Den är i gott skick, väl underhållen av en pensionerad militär, som också regelbundet slår ängen i klyftan nedanför - den leder till Kronans brygga. Litet längre bort reser sig flygets bevakningstorn av modern typ.

Få öar är i kulturhistoriskt avseende så väl dokumenterade som Långviksskär - litterärt, konstnärligt, fotografiskt, etnologiskt. Det gäller i huvudsak äldre skeden i byns liv.

Willian Widgery Thomas, vid tre tillfällen Förenta staternas minister i Stockholm, besökte ön första gången 1884. Han blev så intagen av arkipelagen att han återvände dit så gott som varje år för att jaga, ända till 1916. I boken "Från slott till koja. Minnen från en vistelse i Sverige", Stockholm 1891, skildrar han Långviksskär i kapitlen "Ejderjagt", "Långviksskär" och "Skärgården", sid 412 - 457.

Konstnären Axel Sjöberg som tidvis bodde på Långviksskär från 1896 till 1947 berättar om både Långviksskär och Bullerö i bilderboken "Bland kobbar och skär", Stockholm 1898. Den innehåller bl a ett 20-tal helsideslaveringar. Verket gavs ut i en ny och delvis förändrad upplaga 1958 med bl a en mängd illustrationer i färg ur konstnärens skissböcker. I Sten Karlings biografi "Axel Sjöberg", Sveriges Allmänna Konstförenings publikationer nr 69, Stockholm 1966, finns på olika ställen en mängd upplysningar om Långviksskär och Sjöbergs vistelse där.

Axel Sjöberg var också en skicklig fotograf. Hans fotografier från sekelskiftet berättar detaljerat om öbefolkningens liv och arbete på land och på sjön. De finns bevarade hos fil lic Göran A Sjöberg, och ett stort urval är publicerat i densammes och Hans Eklunds bok "Skärgården förr. Fotografiska dokument från Gräsö till Landsort", första upplagan Stockholm 1969, där efter ytterligare två upplagor.

Vidare bildar Långviksskär och dess övärld motivet för en lång rad av Sjöbergs akvareller, teckningar och målningar genom åren.

Skärgårdskännaren E Alfred Jansson skildrar - med utgångspunkt bl a i arkivforskningar - Långviksskär i boken "Skärgårdsliv i forna tider", Stockholm 1934, nytryck 1954. I nytrycket finns detta avsnitt på sid 212 - 220.

1952 utkom Maj-Britt Erikssons bok "Frans på Långviksskär", illustrerad av Harald Lindberg. Boken bygger i sin helhet på intervjuer med Långviksskärsbon Frans Öhman (1859-1951) och ger mycket om livet ute på ön i forna dagar.

Informationer om äldre tider ges också i Ernfrid Carlssons minnesanteckningar "Barndomsminnen" i Värmdö skeppslags fornminnesförenings årsbok 1957-58, Stockholm 1958.

Nordiska museet har länge varit medvetet om Långviksskärs kulturhistoriska betydelse. Det första föremålet därifrån, en "munkpanna", förvärvades 1898, genom gåva av E Carlsson, Långviksskär. 1950 tog fil dr Eva Bergman på museets uppdrag en mängd fotografier på Långviksskär. De finns, tillsammans med negativerna, bevarade i Nordiska museets arkiv. Genom Eva Bergman köpte museet dessutom ett 50-tal föremål vid auktionen efter Frans Öhman på Långviksskär den 4 juli 1952. Bland föremålen är båtar, fiskeredskap, abborre-, flundre-, hö-, sik- och sälnät, skridskor, sälskinnskor, kafferostare och jaktredskap. Där finns också ryssjor och dragslädar av segelduk.

Föremålen är magasinerade, men avsikten är att de skall bilda en särskild avdelning på det blivande lantbruksmuseet i Julita - Nordiska museets filial. Långviksskär skall där representera skärgårdsfiskeläget på ostkusten.

Det kan tilläggas att Emy och Sture Andersson privat äger en mängd intressanta fotografier som tagits vid olika tillfällen på Långviksskär, främst av pressfotografer. En svit visar t ex den sista stora slåttern på ön 1950. Den är tagen av Lennart Nilsson.

Alla dessa informationer vittnar om att självhushållet alltid varit den karakteristiska levnadsformen på Långviksskär. Fiske har varit huvudnäringen, kompletterat

med fågeljakt, boskapsskötsel till husbehov (kor och får) och ett mycket sparsamt jordbruk, huvudsakligen koncentrerat till potatisodling i de få jordfickor som funnits på Öarna. Det isolerade läget har framtvingat både sammanhållning och uppfinningsriktighet. Regelbundna förbindelser har aldrig funnits. Tidigare rodde och seglade Långviksskärsborna till Stockholm med fisk; fr o m sekelskiftet behövde färdena inte göras längre än till Nämdö, som då fick ångbåtstrafik. Fortfarande är Nämdö den närmast belägna ö med reguljära kommunikationer och handelsbod.

Prägeln av självhushåll lever kvar än i dag och präglar mycket av Emy och Sture Anderssons livsföring. Bristen på elektricitet gör att frysboxar inte kan användas. Svårigheterna att ta sig till och från Nämdö under stormiga höstar, vårar och på vintern inskräper nödvändigheten av att hålla stora lager av livsmedel. Syltade bär och saltad fisk bildar en viktig del av förråden. Maträtter av typen salt siksoppa är exempel på mycket gamla skärgårdsrecept som fortfarande begagnas på Långviksskär - i förening med ålderdomliga men praktiska metoder för lagring och bevarande. Allt detta håller f n på att undersökas av en etnologistuderande vid Stockholms universitet.

Av tidigare nämnd litteratur framgår att Långviksskär började bebyggas i slutet av 1700-talet. Det var ursprungligen torp under Långvik på Nämdö, därav öns namn. Ägare till detta var häradshövding Magnus Blix på Östanvik, Nämdö. Långviksskär såldes år 1800 till två inflyttade fiskarbönder från Söderöra, Jan Matson och dennes styvson Per Persson. Den förre var ogift,

medan Per Persson fick tre döttrar, som var och en gifte sig med män vilka flyttade till ön från olika delar av Stockholms skärgård. Så småningom - på 1880-talet - levde fem familjer i byn på Långviksskär. Ernfrid Carlsson, född 1876, berättar i sina minnesanteckningar att det på 80- och 90-talen fanns 36 människor bosatta på ön. Ännu 1916 bodde 27 personer där, men på 1920-talet inleddes en snabb avfolkning, vars främsta orsak var svårigheterna för i synnerhet ungdomen att kunna leva på de naturtillgångar Långviksskär erbjöd.

Öns senare utveckling från första världskriget och framåt har visserligen ännu inte behandlats eller beskrivits, men man kan nog, i brist på bättre upplysningar tills vidare, förmoda att skiftningar i ägoförhållandena bidrog till att allt fler invånare lämnade ön. Den som inte ägde mark hade ju inte heller rätt till fiske och jakt, utom genom särskilda avtal.

Det tomrum som uppstod fylldes av nya ägare utifrån. Axel Sjöberg förvärvade 1906 det hus som byggts av John Sjöblom, inflyttad från Blidö - det är det stora tvåvåningshus som ligger närmast sjön i byn och som nu föreslås bli stipendiatbostad om somrarna; byggnaden är uppförd på 1880-talet. 1910 sålde Sjöberg det vidare till hovjägmästaren Fredrik Björkenstam, som var intresserad av Långviksskär för jaktens skull. I avtalet fick Sjöberg rätt att bygga ett eget hus på egendomen, som omfattade 1/48 mantal av Långviksskär (och 1/6 av Hallskärs fiske). Men Björkenstam dog inom kort och egendomen köptes i stället av William Widgery Thomas, som ifrågasatte Sjöbergs rätt att bygga för egen del. Först efter långa förhandlingar kunde denne 1919 få uppföra en ateljé på ön - nedanför

den s k Gammelmansknuven nära nuvarande militärbaracken. Men tillståndet var tidsbegränsat, och 1947 flyttade Axel Sjöberg ateljén till Sandhamn. Endast grunden är kvar.

William Widgery Thomas hade tidigt visat intresse för att köpa in sig på Långviksskär. Som amerikansk medborgare fick han till att börja med inte köpa mark utan kunde endast göra det indirekt genom sin svåger; Thomas var gift med en svenska. W W Thomas son, disponenten Henry Thomas, förvärvade sedermera allt fler delar av Långviksskär tills familjen slutligen kom att äga hela åtta niondelar av hela området. Så var förhållandet vid Skärgårdsstiftelsens köp av Långviksskär.

På 1930-talet hade antalet Långviksskärsbor kraftigt decimerats. Kärnan bland de åretruntboende utgjordes av Frans Öhman, dennes hustru Hilma, född på Gillinge, och Hugo Westerlund, ägare till det hus som fortfarande kallas "Hugos stuga". Därtill kom Sture Andersson, Frans Öhmans dotterson, som 1932 efter några år i Stockholm flyttade ut till Långviksskär för att hjälpa morfadern.

Hugo Westerlund lämnade ön vid 30-talets slut och dog i början av 40-talet. Kvar blev då bara Frans och Hilda Öhman och Sture Andersson. 1944 utökades kretsen med Stures hustru Emy, och 1947 föddes makarnas dotter Birgitta. Hilma Öhman dog 1949, 87 år gammal, 1951 följd av Frans, som då var 92 år. Numera är Emy och Sture Andersson de enda övervintrande invånarna, men de har gott hopp om att familjen i följande generationer skall föra traditionen vidare.

Från kulturhistorisk synpunkt är ingenting viktigare än att bofasta människor förvaltar de kunskaper som utvecklats på denna ö med dess utsatta läge och övriga förhållanden, som gjort att det gamla skärgårdslivet konserverats längre här än på de flesta andra håll.

Ett speciellt intresse tilldrar sig Hallskär i arkipelagens norra del. Hallskär var s k kronohamn från 1500-talet till mitten av 1800-talet. Det betydde att var och en fick fiska strömming för insaltning där, mot betalning till kronan. När kronohamnsfiskena avvecklades vid 1800-talets mitt såldes Hallskär 1861 av staten till Långviksskärsborna för 18 riksdaler banco enligt (Maj-Britt Eriksson, anförnt arbete, sid 60).

Hela övärlden kring Långviksskär tycks för övrigt ha varit attraktiv för strömmingsfiskare utifrån. Där om talar ännu begravda husgrunder på öarna, bl a på Hynnskär. Udden utanför hamnen på Långviksskär kallas än i dag Mörtöudd efter de fiskare från Mörtö som hade fiskebod där i äldre tider. Grunden skymtar under ett snår av enbuskar.

Fiskebodarna i fråga var ofta saltbodar. En eller ett par av sjöbodarna i Långviksskärs hamn har förmodligen från början varit sådana. Grovt salt köptes under 1880-talet framför allt hos handlaren på Djurö. Den saltade strömmingen var inte bara vinterns viktigaste näringsmedel utan också den främsta bytesvaran i handeln med de upplandsbönder, från vilka Långviksskärsborna fram till sekelskiftet 1900 hämtade sitt huvudsakliga förråd av lantbruksprodukter.

De båtar som då begagnades var inte så olika dem man fortfarande ser i Långviksskärs hamn. Den detaljen illustrerar än en gång det nära samband mellan gammalt och nytt som präglar denna skärgårdsby och som är orsaken till att forskningen tidigt kom att intressera sig för Långviksskär.

3.3 Markanvändning

Skogsbruk

Något skogsbruk bedrivs inte på öarna. Sture Andersson och de fritidsboende tar brännved för husbehov samt annat erforderligt virke.

Jordbruk

Något jordbruk bedrivs inte längre på öarna.

Jakt

Jakt bedrivs i begränsad omfattning och omfattar sjöfågeljakt.

Fiske

Fiske bedrivs av Sture Andersson. Fritidsfiske är inte tillåten för allmänheten.

3.4 Tillgänglighet

Området saknar för närvarande reguljära båtförbindelser. I begränsad omfattning har gruppresor angjort Långviksskär.

3.5 Slitage- och störningskänslighet

Naturreservatet utgörs av ett skärgårdsområde. Som sådant är det till viss del slitage- och störningskänsligt. Under våren och sommarens häckningsperiod är fågellivet störningskänsligt.

3.6 Anordningar för friluftslivet

Reservatet saknar anordningar för friluftslivet utöver en sopmaja vid Hallskär som sköts av Värmdö kommun.

3.7 Inventeringar

Skärgårdsområdet har inventerats på sjöfågel i samband med Stockholms läns landstings naturresursinventering 1974. Någon ytterligare inventering har inte utförts. Under sommaren 1983 har en översiktlig botanisk inventering utförts. Resultatet av denna åtgärd finns under punkten 3.1 sid 11. Skärgårdsområdets kulturhistoria är väl beskriven i flera böcker.

II PLANDEL

1 DISPOSITION OCH SKÖTSEL AV MARK OCH VATTEN

1.1 Övergripande mål

Det övergripande målet med naturreservatets skötsel skall vara att området får utvecklas fritt. Ingen vegetationsvård utöver normal skötsel av tomtmark samt omgivningarna runt "byn" på Långsviksskär. Anordningar för friluftslivet skall inskränkas till ett mindre antal sopmajor, en raststuga med telefonautomat och eventuellt en brunn för allmänheten.

1.2 Generella riktlinjer och åtgärder

1.2.1 Hävd av vegetationen

Vegetationen skall tillåtas utvecklas fritt. Viss vegetationsvård skall ske i anslutning till "byn" på Långsviksskär enligt punkt 1.2.7 nedan (behandling av skötselområden). Sture Andersson och de fritidsboende äger rätt att för husbehov taga brännved.

1.2.2 Jakt

Jakt är i princip inte tillåten inom reservatet. Om räv eller grävling påträffas inom reservatet skall dessa dock avlivas efter samråd med länsstyrelsen.

Sture Andersson såsom ägare av 1/9 av fastigheterna Nämndö-Långvik 1:6 och Hallskär 1:1 äger rätt att för husbehov bedriva jakt på sjöfågel. Denna rätt gäller gällande jakttid under hösten. (Se bifogat avtal, bilaga 1).

Vid yrkesfiske är det inte tillåtet att döda tillfälligtvis påträffad säl.

1.2.3 Fiske

Fiske får bedrivas enligt gällande lagstiftning. Fisket får inte utarrenderas. Fiskodling får inte anläggas.

Om fisket med rörliga redskap blir fritt i Stockholms skärgård genom riksdagens beslut kommer det fria fisket att bli föremål för prövning inom alla naturreservat i skärgården. Någon inskränkning i fisket är således inte aktuell inom reservatet för närvarande. Om fisket inte blir fritt enligt regeringens intentioner skall Långsviksskärs naturreservat inte ingå i länsfiskekortet.

1.2.4 Faunavård

Inom reservatet finns mindre öar där tillträdesförbud kan vara motiverat. Vid länsstyrelsens genomgång av fågelskyddet inom länet befanns inget område behöva särskilt skydd för fågellivet. I samband med att området inrättas som naturreservat kan antalet besökare till området förväntas öka. Därför kommer länsstyrelsen att vid nästa genomgång av fågelskyddsområdena i länet (1985-86) överväga om vissa mindre öar inom reservatet skall beläggas med tillträdesförbud enligt 10 § naturvårdslagen till skydd för fågellivet.

1.2.5 Disposition och skötsel av vattenområdet

Inga anläggningar såsom angöringsbojar, bryggor eller dylikt får anläggas inom reservatet. Om behov finns att anlägga en brygga för att på ett tillfredsställande sätt kunna sköta naturreservatet kan länsstyrelsen medge dispens för detta.

Vikar och sund får inte muddras eller på annat sätt fördjupas.

1.2.6 Disposition och skötsel av byggnader etc

De byggnader som finns inom reservatet finns på Långviksskär och ägs av Stiftelsen Stockholms Skärgård, Sture Andersson och staten enligt nedan.

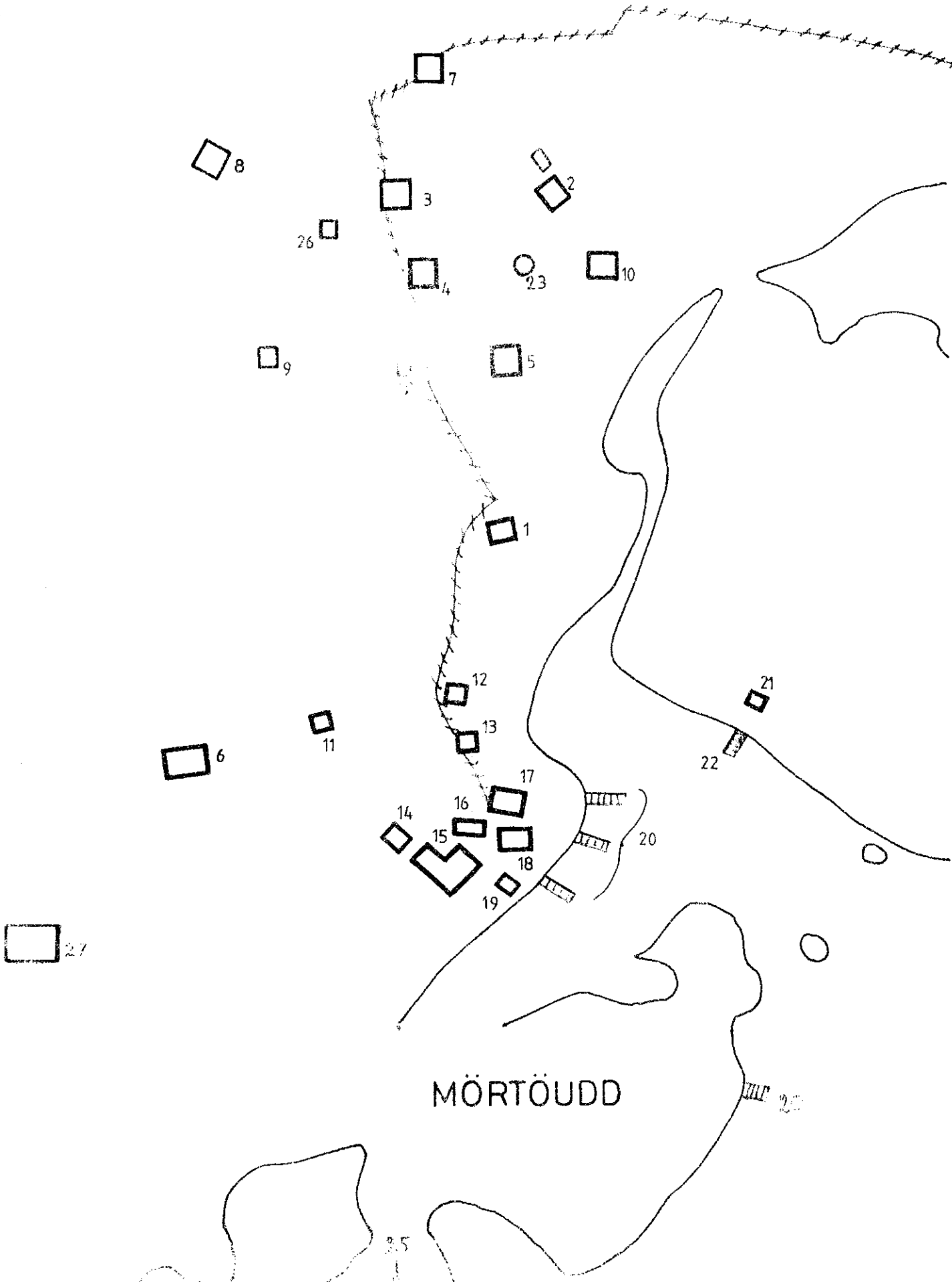
Nummer och läge enligt kartan sid

<u>Nr</u>	<u>Beteckning etc</u>	<u>Ägare och disposition</u>
1	Thomas bostadshus	Skärgårdsstiftelsen. (Disponeras genom att huset upplåtes tillfälligt till någon konstnär eller författare som stipendium för att bibehålla Långviksskärs konstnärliga tradition).
2	Bergs bostad, med källare	Skärgårdsstiftelsen. Huset arrenderas ut som fritidsbostad.
3	Hugos stuga	Skärgårdsstiftelsen. Disponeras av Stiftelsen som tillsynsmannabostad. Huset rustas och inreds till acceptabel nivå.

4	Bostadshus	Sture Andersson. (Disponeras som bostadshus).
5	Bostadshus	Som nr 4.
6	Bostadsbarack	Staten genom fortifikationsförvaltningen. (Disponeras vid militära övningar).
7	Bod	Skärgårdsstiftelsen
8	F d svinhus	Sture Andersson
9	Toalettbyggnad	" "
10	Tvättbod	" "
11	Toalettbyggnad	Skärgårdsstiftelsen
12	Lekstuga	"
13	Sjöbod	"
14-19	Sjöbodar	Sture Andersson
20	Bryggor	" "
21	Sjöbod	" "
22	Brygga	" "
23	Brunn med pump	" "

□²⁴

Kartskiss över "Byn" På Långviksskär

24	Ladugård	Skärgårdsstiftelsen
25	Bygga med spång	PortF
26	Jordkällare	Sture Andersson
27	Husgrund efter Axel Sjöbergs målarateljé	På grunden bör en raststuga uppföras. Stugans exteriör och om möjligt interiör skall efterlikna den gamla målarateljén. Samma utrustning och användningssätt som raststugan på Bullerö. Stugan bör uppföras under kommande femårsperiod.
28	Motorrumsbod	Sture Andersson

Skötsel och underhåll av byggnader och anläggningar åvilar respektive ägare. Detsamma gäller tomtplatserna till dessa anläggningar. I övrigt gäller att ny byggnad eller annan anläggning inte får uppföras, att befintlig byggnads exteriör eller användningssätt inte får ändras.

Sture Andersson äger dock rätt att utan hinder av reservatsbestämmelserna bygga till bostadshusen nr 4 och 5 efter erforderlig byggnadslovsprövning.

1.2.7 Behandling av skötselområden

Naturreservatet har delats in i några skötselområden för vilka har angivits beskrivning, mål och skötselåtgärd. För resterande del av reservatet (merparten) skall inga åtgärder vidtas och har därför inte indelats i skötselområden. För dessa gäller de allmänna riktlinjerna.

Teckenförklaring

		= Sopmaja		= Informationstavla
		= Torrdass		= Raststuga
				= Telefonautomat

Skötselområde 1

Beskrivning: "Byn" på Långviksskär med hus, bodar, bryggor och ängsmarker.

Mål: By med befintliga hus, bodar och bryggor. Ängsmarker.

Åtgärder: Hus, bodar och bryggor underhålls av respektive ägare. De ängsmarker som för närvarande slås (1983) skall hållas öppna genom slätter/alternativt genom bete med nötkreatur. Naturvårdsförvaltaren ombesörjer slätterna.

Skötselområde 2 Långviksskär, norra delen

Beskrivning: Område väl frekventerat av friluftslivet.

Mål: Område där sopmaja kan komma att placeras.

Åtgärd: Ingen. Om behov uppstår kan länsstyrelsen medge undantag från reservatsbestämmelserna och efter erforderliga byggnadslov kan en sopmaja uppföras.

Skötselområde 3 Långviksskär, södra delen

Beskrivning: Område kring och norr om "Kronbryggan.

Brygga. Gammal husgrund efter Axel Sjöbergs målarateljé.

Mål: Område med torrdass och soptunna främst avsett för den allmänhet som kommer till reservatet med gruppresor. Raststuga.

Åtgärd: Uppsättning av torrdass och en enkel soptunna efter erforderliga byggnadslov och efter samråd med länsstyrelsen om den exakta placeringen. Raststuga uppförs på eller i anslutning till befintlig husgrund (se vidare sid 33 nr 27). Området städas årligen.

Skötselområde 4 Hallskär

Beskrivning: Område med befintlig sopmaja.

Mål: Område med sopmaja.

Åtgärd: Sopmajan underhålles. Området städas årligen.

Skötselområde 5 Låghallskär

Beskrivning: Område, väl frekventerat av friluftslivet.

Mål: Område dit friluftslivet styrs. Torrdass.

Åtgärd: Uppsättning av torrdass efter erforderliga byggnadslov och efter samråd med länsstyrelsen om den exakta placeringen. Området städas årligen.

Skötselområde 6 Trollkobben

Beskrivning: Område, väl frekventerat, av friluftslivet.

Mål: Område där torrdass kan komma att placeras.

Åtgärd: Ingen. Om behov uppstår kan länsstyrelsen medge undantag från reservatsbestämmelserna och efter erforderliga byggnadslov kan ett torrdass uppföras.

Skötselområde 7 Söderö, norra delen

Beskrivning: Område väl frekventerat av friluftslivet.

Mål: Område där torrdass kan komma att placeras.

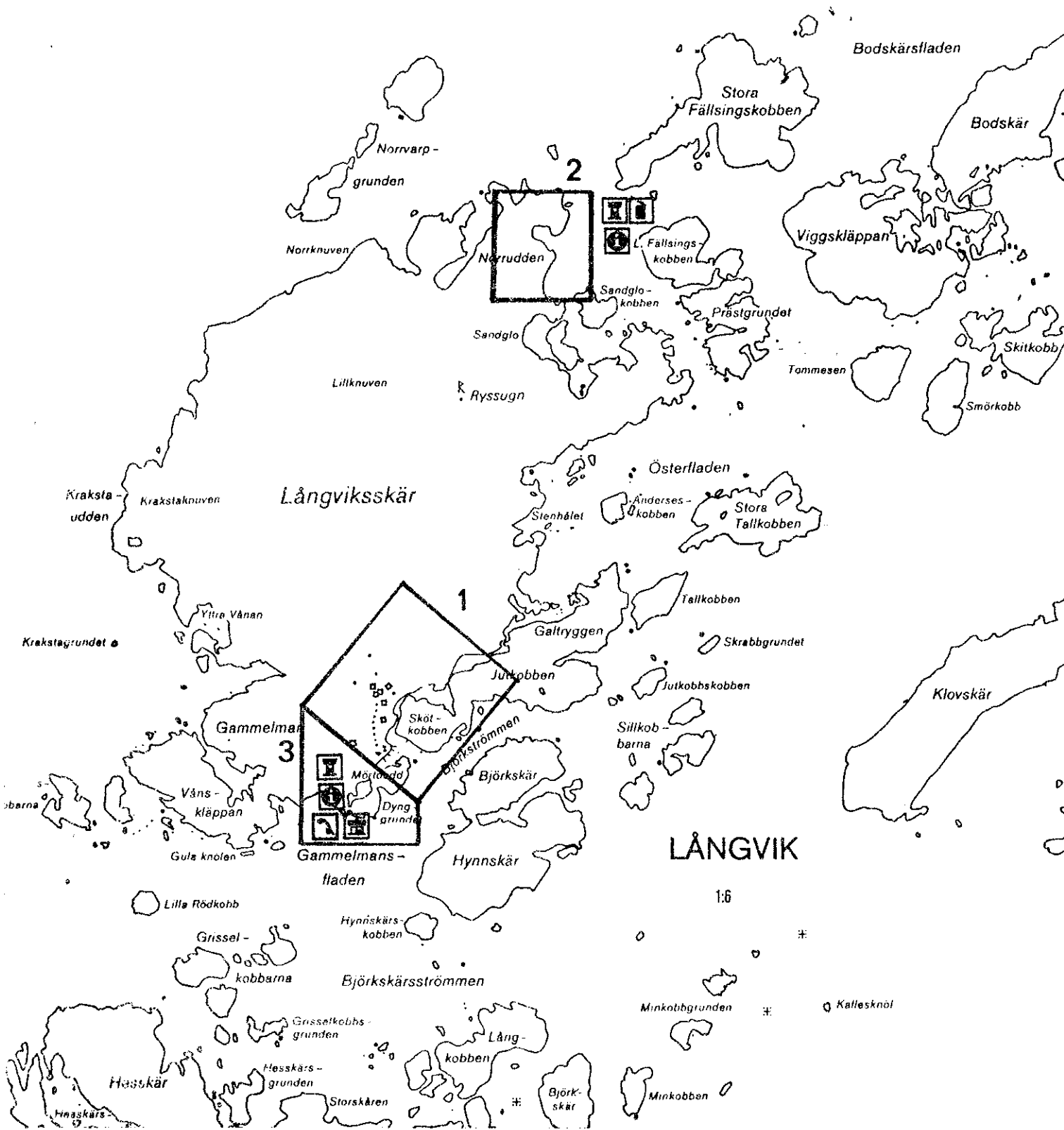
Åtgärd: Ingen. Om behov uppstår kan länsstyrelsen medge undantag från reservatsbestämmelserna och efter erforderliga byggnadslov kan ett torrdass uppföras.

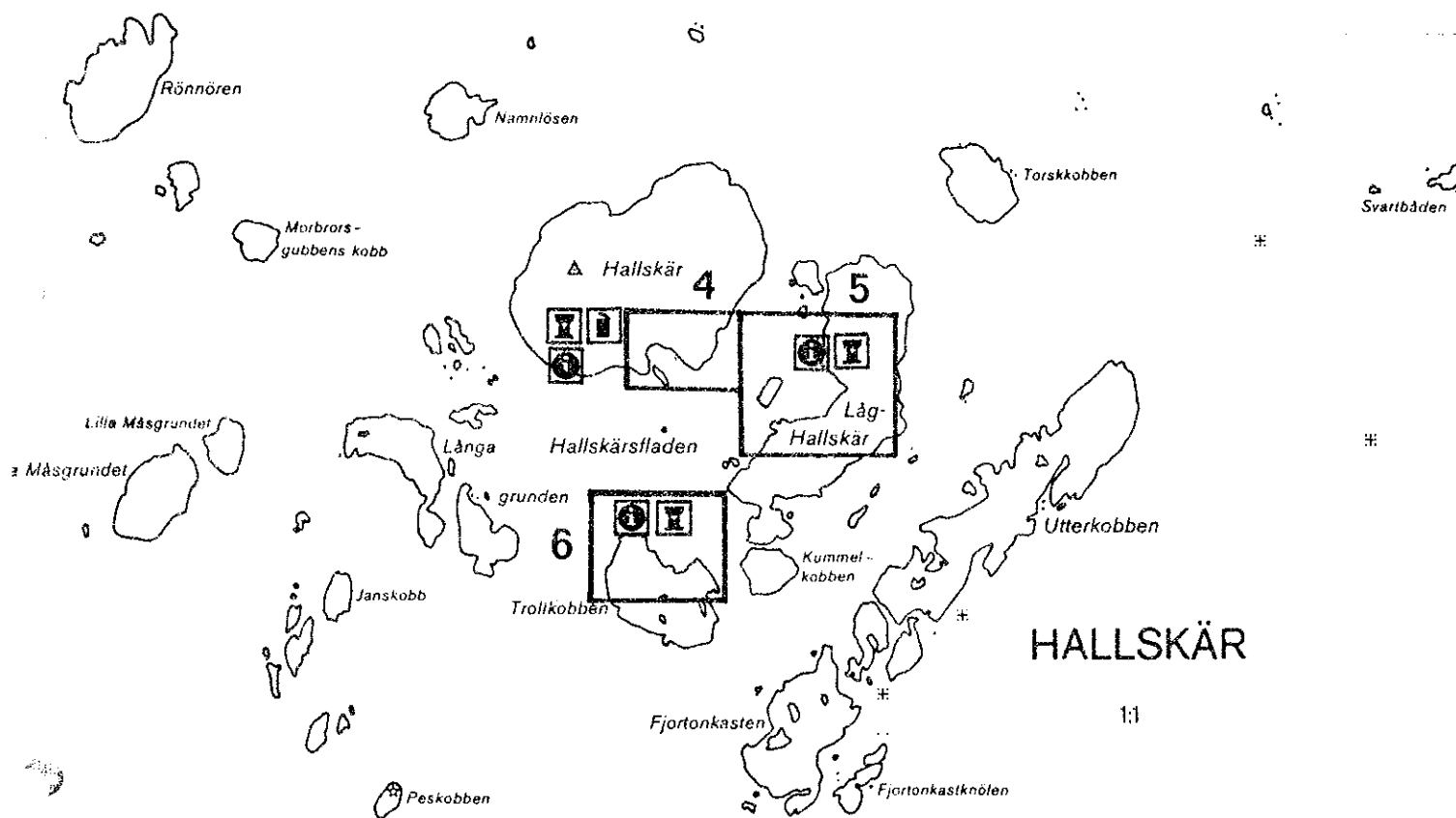
Skötselområde 8 Söderö, södra delen

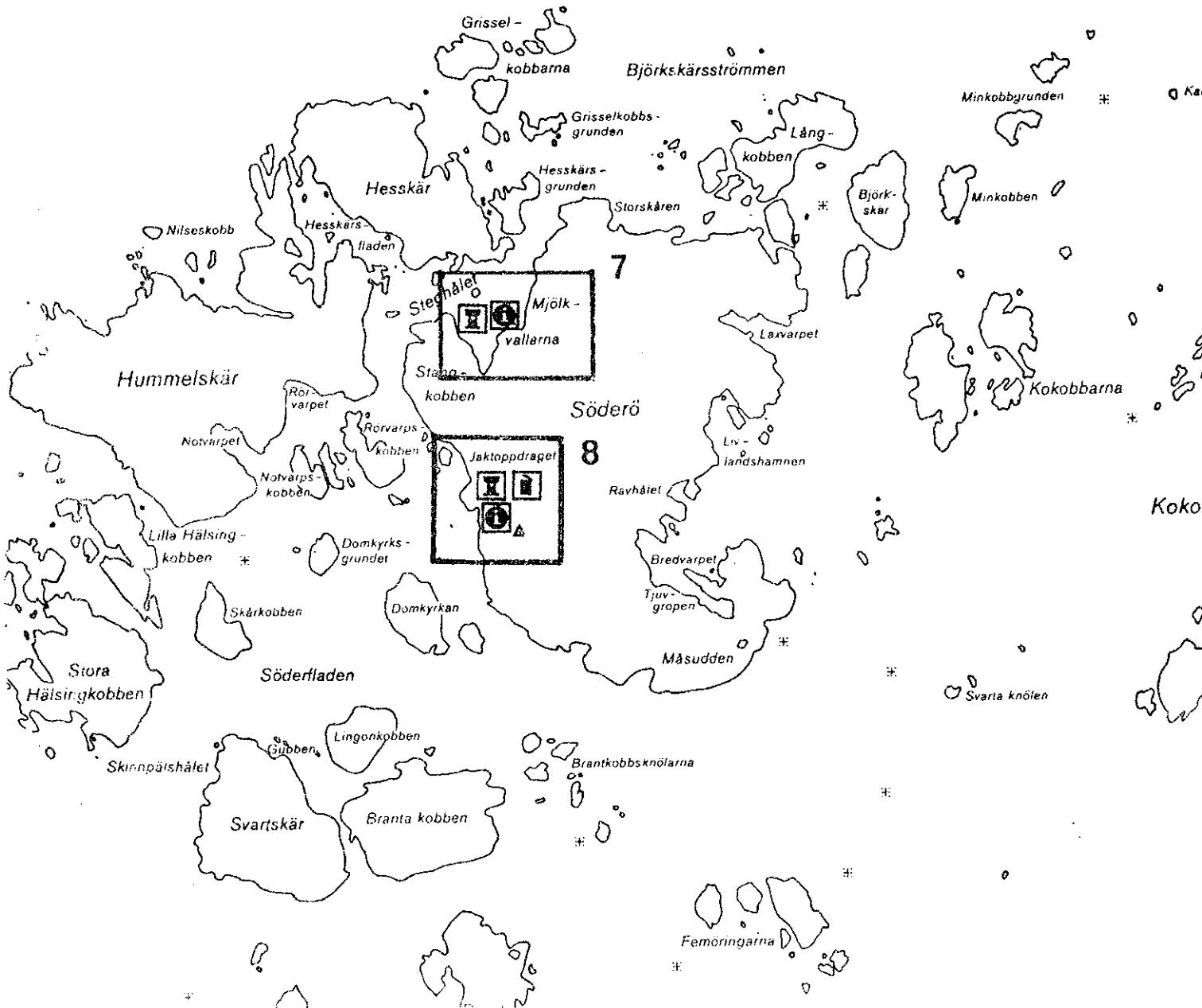
Beskrivning: Området nedanför kumlet.

Mål: Område där sopmaja kan komma att placeras.

Åtgärd: Ingen. Om behov uppstår kan länsstyrelsen medge undantag från reservatsbestämmelserna och efter erforderliga byggnadslov kan en sopmaja uppföras.

2. ANORDNINGAR FÖR REKREATION OCH FRILUFTSLIV

2.1 Övergripande mål

Några stora anläggningar för friluftslivet skall inte iordningställas. Tältplatser, lägerplatser, bryggor, angöringsbojar, fasta angöringsanordningar får inte anläggas. Några få platser inom reservatet förses med sopmajor och torrdass. Några platser för sopmajor och torrdass anvisas, men innan dessa får uppföras skall länsstyrelsen pröva om behov föreligger. Reservatet skall disponeras för friluftslivet i sitt naturliga skick utan anordningar. En enkel raststuga bör uppföras på Långviksskär norr om "Kronbryggan" (skötselområde 3).

Riktlinjer och åtgärder

2.2.1 Tillgänglighet

Reservatet nås med egen båt eller med taxibåt, närmast från Stavsnäs. För yrkesmässig trafik till reservatet krävs länsstyrelsens tillstånd. Härvid skall beaktas att grupper inte förlägger sitt mål till samma plats samtidigt. I första hand skall dock grupper hänvisas till huvudön (Långviksskär).

2.2.2 Friluftsanordningar

Befintlig sopmaja på Hallskär behålls. Ett torrdass uppförs på Låghallskär (skötselområde 5), och ett torrdass med soptunna uppförs i anslutning till kronobryggan (skötselområde 3). Inom övriga skötselområden skall länsstyrelsen pröva om behov föreligger att uppföra några sanitära anordningar (se under punkten 1.2.7 samt kartor). För uppställning av ny sopmaja och torrdass krävs byggnadslov samt strandskyddsdispens (15 och 16 §§ NVL). Prövning av eventuella ytterligare sanitära anläggningar skall ske restriktivt.

2.2.3 Renhållning

Naturvårdsförvaltaren svarar för renhållningen inom reservatet.

Naturvårdsförvaltaren iordningställer och underhåller sopmajorna och torrdassen, samt ansvarar för den årliga avstädningen av dessa och områdena runt omkring.

2.2.4 Information

Information om naturreservatet skall finnas på reservatsskyltar. Dessa skall placeras enligt anvisningar på skötselplanekartan, samt i informationslokalen på Bullerö, i Stavsnäs vinterhamn och i Dalarö. Skyltarna skall utarbetas av naturvårdsförvaltaren i samråd med länsstyrelsen.

En informationsfolder skall utarbetas och finnas tillgänglig i anslutning till naturreservatet, i informationslokalen på Bullerö samt på andra lämpliga platser. Foldern skall utarbetas av naturvårdsförvaltaren i samråd med länsstyrelsen.

2.2.5 Utmärkning av naturreservatets gräns

Naturreservatet skall märkas ut enligt svensk standard (SIS 03 15 22) och enligt naturvårdsverkets anvisningar.

2.2.6 Samråd

Naturvårdsförvaltaren skall regelbundet samråda med länsstyrelsen om planerade och utförda åtgärder. Samråd skall även ske med Sture Andersson.

3. TILLSYN

Naturvårdsförvaltaren ansvarar för tillsynen av naturreservatet. Tillsynen omfattar såväl tillsyn av gällande föreskrifter samt att göra noteringar av gjorda naturiakttagelser. En särskild tillsynsman skall finnas för vilken avtal och instruktion skall upprättas.

4. DOKUMENTATION AV UTFÖRDA ÅTGÄRDER

Naturvårdsförvaltaren skall dokumentera i text och om så erfordras i bild utförda åtgärder och ange:

- skötselområde
- utförd åtgärd
- år och månad för åtgärdens utförande
- kostnader
- finansiering
- notering om åtgärdens effekt

Dokumentationen skall tillställas länsstyrelsen årligen och därmed utgöra underlag vid en eventuell revidering av skötselplanen.

5. FINANSIERING AV NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN

5.1 Finansieringsplan

Stiftelsen Stockholms Skärgård står för alla kostnader i samband med naturvårdsförvaltningen. Staten genom naturvårdsverket står för skyltkostnader och delar av informationsfolderkostnaden.

5.2 Ekonomisk plan (undantas från fastställelse)

<u>Åtgärd</u>	<u>1984</u>	<u>årligen 85-90</u>
Tillsyn	60 000	60 000
Utmärkning, naturvård, information	20 000	20 000
Sopmajor	20 000	2 000
Renhållning	15 000	15 000
Byggnadsunderhåll	50 000	50 000
Övrigt	<u>10 000</u>	<u>10 000</u>
Summa	175 000	157 000

Bilagor

Avtal mellan länsstyrelsen och Sture Andersson	Bilaga 1
Reservatsbeslutet	" 2